

Peil 2010: Schieland vergroot veiligheid in laagste punt van Nederland

— Erik Eggers en Nico de Rooij

De uitvoering van maatregelen in het kader van het Nationaal Bestuursakkoord Water is een bijzondere uitdaging in het gebied waar de laagste polders van Nederland gelegen zijn. Polders die bovendien zeer dicht bebouwd zijn en worden gekenmerkt door een scala aan gevoelige en strategisch- economisch belangrijke activiteiten, zoals de glastuinbouw. Stedelijk gebied vormt een aparte uitdaging. Zo heeft het centrum van Rotterdam niet meer dan 0,5% vrij wateroppervlak en is daardoor zeer kwetsbaar voor wateroverlast. Het is dus geen wonder dat Schieland een bijzondere verantwoordelijkheid heeft en voelt om het beschermingsniveau van het gebied tegen wateroverlast te vergroten.

— Aanleiding

— In september 2001 werd Schieland getroffen door extreme regenval die op 21 september resulteerde in wateroverlast in grote delen van het beheergebied. In augustus 2002 werd het centrum van Rotterdam de dupe. De Westersingel kon het vele regenwater en de overstorten uit het rioolstelsel niet verwerken.

— Uitgangspunten en kosten

— In 1999 waren modelstudies gestart naar mogelijke wateroverlastproblemen. De overlast op 21 september 2001 gaf echter de betrouwbare praktijktoetsing en was voor het bestuur het sein om direct een actieprogramma te laten definiëren en no-regret opties te formuleren. In een Quick Scan werd een drietal scenario's uitgewerkt voor uitbreiding van de watersysteemcapaciteit (waterberging en waterafvoer) tot 125% respectievelijk 150% en 175% ten opzichte van de capaciteit die tot dan toe aan alle eisen had voldaan. Door het bestuur werd vooralsnog het 150% scenario gekozen met het oog op de lange termijn doelstellingen.

— Op basis van deze Quick Scan is een Meest Effectief Scenario opgesteld. De verwachting is dat de gekozen maatregelen uiteindelijk ook door de toekomstige landelijke normstelling ondersteund zullen worden ("No Regret" -maatregelen). Het risico van het langer wachten op deze normen werd niet aanvaardbaar geacht. Het maatregelenpakket bestaat uit: het beter vasthouden van water door het aanbrengen van regelbare stuwen; het vergroten van de waterbergings- en transportcapaciteit door het verbreden van bestaande en het aanleggen van nieuwe hoofdwatgangen; het uitbreiden en nieuw bouwen van polder- en boezemgemalen; het in samenwerking met mede-overheden aanleggen van een centrale systeem- annex calamiteitenberging (inhoud: 4 miljoen m³ water) in de Eendragtspolder, als onderdeel van een multifunctioneel recreatie- en waterberginggebied.

— In totaal werd in 2002 voor dit maatregelenpakket een uitgavenniveau van circa € 40 miljoen voorzien tot 2010. Voor Schieland een zeer ambitieuze opgave.

— Integrale benadering

— Naast de bescherming tegen wateroverlast wordt bij het treffen van de maatregelen ook aandacht gegeven aan de waterkwaliteit. Door gecombineerde planning wordt zowel een betere effectiviteit als een lager kostenniveau bereikt. Ten behoeve van het Integraal herstelplan Bergse Plassen in Rotterdam was een afleiding van de waterafvoer voorzien. Deze afleiding kon uitstekend gecombineerd worden met de plannen voor de uitbreiding van de waterafvoer/ calamiteitencapaciteit. In het licht van de Kaderrichtlijn Water wordt veel aandacht gegeven aan de aanleg van natuurvriendelijke oevers, waardoor zowel de waterberging als de waterkwaliteit positief worden beïnvloed.

— Geen woorden maar daden: Peil 2010

Vanaf het begin van de planvorming is een pragmatische aanpak gekozen. In eerste instantie is voor de eigen functiegerichte normstelling van Schieland gekozen. De snel uit te voeren maatregelen zijn op basis van een prioriteitsstelling geselecteerd. De prioriteitsstelling was gebaseerd op: de gebiedskennis in en buiten de organisatie; het vigerende en toekomstige grondgebruik (voor dit doel is door Schieland een visie op de gebiedsgerichte Ruimtelijke Ordening uitgebracht, ook als discussieplatform met mede-overheden en als input voor Streekplanontwikkelingen); de recente overlasthistorie.

— Binnen Schieland hebben de afdelingen beleid, planvorming en beheer zich met de opstelling van het Meest Effectieve Scenario beziggehouden. Het werd daarmee een programma dat door de gehele organisatie werd gedragen en door het bestuur actief ondersteund. Door deze aanpak kon de vaak zeer lastige stap van planvorming naar daadwerkelijke uitvoering, effectief en snel worden genomen. Alle Schielanders, van bestuur tot en met de mensen in het veld, waren ervan doordrongen dat de urgentie van de problemen tot snelle en effectieve actie moest leiden. Volgens het regionale gezegde: "Geen woorden, maar daden". Na een interne prijsvraag kreeg dit programma de werktitel Peil 2010.

— Peil 2010: projectorganisatie

— Om de uitvoering daadwerkelijk in gang te zetten is gekozen voor een niet alledaagse organisatievorm. De uitvoering van het Peil 2010-programma zou een ongebruikelijk groot beroep doen op mensen en middelen van Schieland. Er is gezocht naar een vorm waarbij de gebiedskennis van Schieland kon worden gecombineerd met kennis, ervaring en capaciteit op het gebied van

project- en programmamanagement uit de markt. Zo ontstond het projectteam Peil 2010 met een mix van programmamanagement, projectleiders en technisch specialisten van zowel Schieland als uit de externe markt.

— Draagvlak

— De rol en de positionering van het bestuur zijn van bijzonder belang gebleken. Onder leiding van de toenmalige dijkgraaf ir. J.J. de Graeff heeft het bestuur vanaf het begin een zeer ambitieuze rol gespeeld. Drie portefeuillehouders (waterkwantiteit, waterkwaliteit en financiën) zijn op zeer intensieve basis bij het programma betrokken. Bij de start van de uitvoering -medio 2002- is het ontwikkelen en vergroten van draagvlak voor de plannen én de werkzaamheden een zeer belangrijk aandachtspunt geweest.

Dit geldt zowel voor de externe omgeving van medeoverheden, gebiedspartners, bewoners en in het gebied gevestigde ondernemers als voor de interne organisatie. Wat het laatste betreft is er ook veel werk verricht om de buitendienstmedewerkers, belangrijke ambassadeurs voor het Waterschapswerk, bij de doelstelling en de uitvoering van Peil 2010 te betrekken.

— Peil 2010 in de steigers

— Voor de vergroting van het interne en externe draagvlak was het ook van belang om zo snel mogelijk projecten in het veld te realiseren. Daartoe zijn snel te realiseren en niet al te dure deelprojecten uit het prioriteitsprogramma gekozen. Binnen een half jaar na opstart van Peil 2010 konden de eerste nieuwe, kleine poldergemalen en enkele, door zonne-energie bekrachtigde

automatische stuwen in de Zuidplaspolder in bedrijf worden gesteld. Door deze successen nam het enthousiasme binnen en buiten de organisatie toe, zodat de soms lastige stappen bij de voorbereiding van de meer complexe projecten gemakkelijker genomen konden worden.

— Werk met werk maken t.b.v. lagere kosten

Bij de voorbereiding van de uitvoering bleek een mogelijke koppeling met andere projecten binnen en buiten Schieland zeer nuttig te zijn. Hiervoor gelden zowel argumenten van financiële, vergunningstechnische als uitvoeringstechnische aard. Soms komt daarbij hulp vanuit onverwachte hoek. Zo heeft de kadaverschuiving achter de Rottekade in de zomer van 2003 de balans tussen de vraag naar grond voor kadaversterking en het aanbod van grond bij het verbreden van hoofdwatgangen en waterbergingslocaties, opeens heel actueel en financieel aantrekkelijk gemaakt. Andere koppelingen in de praktijk onder de titel "werk met werk maken" zijn de koppeling met waterkwaliteit, nieuwe stadsuitleg, uitbreiding van recreatievoorzieningen en de aanleg en verbetering van nieuwe infrastructuur. Hiermee is door Schieland al veel eer bewezen aan het gedachtegoed van het Waterbeheer 21e eeuw, ruimschoots voordat de handtekeningen onder het Nationaal Bestuursakkoord Water werden gezet.

— Medefinanciering en internationale verbanden

— Naast de technische uitwerking en daadwerkelijke realisatie wordt binnen Peil 2010 ook veel aandacht besteed aan medefinanciering. Mogelijkheden daartoe worden continu geobserveerd en gescand. Schieland was hierbij succesvol in het INTERREG IIIB-programma van de EU (www.trustpartners.org) en bij de 100 miljoen NBW regeling.